

आसन् वै मुनयस्तत्र सरस्वत्याः समीपतः । शोभयन्तः सरिच्छ्रेष्ठा गङ्गामिव दिवाकसः ।
 शतशश्च समापेतुर्हृदयः सत्रयाजिनः । तेऽवकाशं न ददृशुः सरस्वत्या महाव्रताः ।
 ततो यज्ञोपवीतैस्ते तत्तीर्थं निर्मलाय वै । जुहुवुश्चाग्निहोत्राश्च चक्रुश्च विविधाः क्रियाः ।
 ततस्तम्रविमङ्गातं निराशञ्जितयाऽन्वितं । दर्शयामास राजेन्द्र तेषामर्थं सरस्वती ।
 ततः कुञ्जान् बहून् दृष्ट्वा सन्निवृत्ता सरिद्धरा । चषीणां पुण्यतपसां कारुण्याञ्जनमेजय ।
 ततो निवृत्त्य राजेन्द्र तेषामर्थं सरस्वती । भूयः प्रतीच्यभिमुखी प्रसुम्बाव सरिद्धरा ।
 अमोघागमनं कृत्वा तेषां भूयो ब्रजाम्यहं । इत्यद्भुतं महच्चक्रे तदा राजन्महानदी ।
 एवं स कुञ्जो राजन् वै नैमिषीय इति स्मृतः । कुरुश्रेष्ठ कुरुक्षेत्रे कुरुष्व महतीं क्रियां ।
 तत्र कुञ्जान् बहून् दृष्ट्वा निवृत्ताश्च सरस्वती । बभूव विस्मयस्तत्र रामस्थाय महात्मनः ।
 उपस्पृश्य तु तत्रापि विधिवद्यदुनन्दनः । दत्त्वा दायान् द्विजातिभ्यो भाण्डानि विविधानि च ।
 भक्ष्यं भोज्यञ्च विविधं ब्राह्मणेभ्यः प्रदाय च । ततः प्रायाद्वलो राजन् पूज्यमानो द्विजातिभिः ।
 सरस्वतीतीर्थवरं नानादिजगणायुतं । वदरेङ्गुदकाश्चर्य्यस्रचाश्चत्यविभीतकैः ।
 कङ्कोलैश्च पलाशैश्च करीरैः पीलुभिस्तथा । सरस्वतीतीररुहैस्तुभिर्विविधैस्तथा ।
 करुषकवरैश्चैव विलैराघातकैस्तथा । अतिमुक्तकण्डैश्च पारिजातैश्च शोभितं ।
 कदलीवनभूयिष्ठं दृष्टिकान्तं मनोहरं । वाय्वम्बुफलपर्णादैर्दन्तो लूखलिकैरपि ।
 तथाऽश्मकुट्टैर्वानेयैर्मुनिभिर्व्वज्रभिर्व्वृतं । स्वाध्यायघोषसंघुष्टं मृगयूथशताकुलं ।
 अहिंस्त्रैर्धर्मपरमैर्नृभिरत्यर्यसेवितं । सप्त सारस्वतं तीर्थमाजगाम हलायुधः ।
 यत्र मङ्गणकः सिद्धस्तपस्तेपे महामुनिः ।

२१००

२१०५

२१००

२१०५

इति श्रीमहाभारते शल्यपर्वणि गदायुद्धपर्वणि बलदेवतीर्थयात्रायां सारस्वतोपाख्याने अष्टत्रिंशोऽध्यायः ॥ ३८ ॥

॥ जनमेजय उवाच ॥ सप्त सारस्वतं कस्मात् कस्य मङ्गणको मुनिः । कथं सिद्धः स भगवान् कस्यास्य नियमोऽभवत् ।
 कस्य वंशे समुत्पन्नः किञ्चाधीतं द्विजोत्तम । एतदिच्छाम्यहं श्रोतुं विधिवद्विजसत्तम ।
 ॥ वैशम्पायन उवाच ॥ राजन् सप्त सरस्वत्यो याभिर्व्याप्तमिदं जगत् । आहूता बलवद्भिर्हि तत्र तत्र सरस्वती ।
 सुप्रभा काञ्चनाली च विशाला च मनौरमा । सरस्वती चोघवती सुरेणुर्विमलोदका ।
 पितामहस्य महतो वर्त्तमाने महामखे । वितते यज्ञवाटे च संसिद्धेषु द्विजातिषु ।
 पुण्याहघोषैर्विमलैर्व्वेदानां निनदैस्तथा । देवेषु चैव व्येषु तस्मिन् यज्ञविधौ तदा ।
 तत्र चैव महाराज दीक्षिते प्रपितामहे । यजतस्तस्य सत्रेण सर्व्वकामसमृद्धिना ।
 मनसा चिन्तिता ह्यर्था धर्मार्थकुशलैस्तदा । उपतिष्ठन्ति राजेन्द्र द्विजातीस्तत्र तत्र ह ।
 जगुश्च तत्र गन्धर्वा ननृतुश्चाप्सरोगणाः । वादित्राणि च दिव्यानि वादयामासुरञ्जसा ।
 तस्य यज्ञस्य सम्पत्त्या तुतुषुर्देवता अपि । विस्मयं परमं जग्मुः किमु मानुषयोनयः ।
 वर्त्तमाने तथा यज्ञे पुष्करसे पितामहे । अनुवन्तुष्यो राजन्नायं यज्ञो महागुणः ।

२१००

२१०५